



ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ
„ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР“
ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ, КАТЕДРА „ПРАВНИ НАУКИ“

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Емилия Любомирова Сидерова

определена за член на научното жури със Заповед № 149/01.03.2023 г. на
Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“

на дисертационния труд
на **Айнур Джахияевна Наръмбаева**
на тема: **„Административноправен режим на миграцията в
Република Казахстан“**

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“
по професионално направление 3.6. Право,
ДП „Административно право и административен процес“

Предмет на рецензиране е представеният от Айнур Джахияевна Наръмбаева дисертационен труд на тема „Административноправен режим на миграцията в Република Казахстан“. Докторантът е зачислен със Заповед на Ректора на ВСУ № 243/04.05.2020 г. в докторантура на самостоятелна подготовка, изпълнил е дейностите по индивидуалния си

план на обучение и е отчислен с право на защита със Заповед на Ректора на ВСУ № 130/23.02.2023 г. Проведената процедура отговаря напълно на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Наредба № 12 за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ и научна степен „доктор на науките“ на ВСУ „Черноризец Храбър“.

I. Данни за кандидата

Айнур Джахияевна Наръмбаева е чуждестранен докторант, гражданин на Република Казахстан. Според представената автобиография, през 2005 г. е придобила магистърска степен по специалност „Юриспруденция“ в Таразския държавен университет „М. Х. Дулати“ в гр. Тараз, Казахстан. В същата година, след дипломирането си, е назначена за преподавател в катедра „Публичноправни науки“, в Юридическия факултет на същия университет. През 2008 г. е повишена в длъжност старши преподавател в катедрата по дисциплината „Теория и история на държавата и правото“.

II. Обща характеристика на дисертационния труд

Представената докторска дисертация е в общ обем от 244 страници. Включва съдържание, списък на съкращенията, въведение, три глави, всяка с по три подточки, заключение, списък на използваната литература и две приложения. В структурно отношение основните правни въпроси, засегнати в дисертацията са разгледани балансирано в отделните ѝ глави. Дисертацията има ясна структура и обособени части. Използвани са 326 бележки под линия. Библиографията включва международноправни актове, вътрешни нормативни актове на Република Казахстан, използвана

литература с 86 заглавия на руски, английски и български, и интернет ресурси.

Достойнствата на труда са ясно дефинирани, добре аргументирани са тезите, съпътствани със задълбочен анализ, конкретни изводи и препоръки по всеки от засегнатите проблеми. Изложението се отличава с пълнота, добро познаване на теорията и практиката по отношение на казахската доктрина. Включена е и българската, и чуждестранната доктрина в изследваната област. Представената проблематика и авторови позиции са изложени ясно.

Представени са автореферат и 5 публикации, свързани с темата на дисертацията, с които докторантът участва в процедурата и отговаря на наукометричните изисквания.

Дисертационният труд е посветен на административноправното регулиране на миграцията и съвременно състояние на миграционните процеси в Република Казахстан. **Актуалността на изследването** е обусловена от необходимостта от решаване на проблемите, свързани с нелегалната миграция и премахване на административните бариери.

Предмет на изследване са административноправните механизми за регулиране на миграцията.

Обект на изследване са административноправните отношения, които възникват при миграцията и дейността на междуправителствените организации и държавните органи по въпросите на миграцията.

Целта, която авторът си поставя е да изследва института на миграцията в националното законодателство, да открие проблемите и добрите практики в дейността на държавните органи, и да предложи собствени решения за подобряване на регулаторната рамка. Съдържанието на труда и направените в него изводи отговарят на поставените в изследването основни задачи. Докторантът е използвал умело и уместно

различни **правни методи** – исторически, сравнителноправен, системен, формално-логически и диалектически подход.

В първа глава „Правна основа на регулирането на миграционните процеси в Република Казахстан“ са разгледани най-широко утвърдените теории в доктрината за същността и развитието на миграцията като явление, като процес на преселение, движение на лицата, свързано със смяната на местоживеене вътре в страната или от една държава в друга. Авторът анализира класификациите в доктрината според различни автори и прави количествен анализ на миграцията на населението за периода 2016-2022 г. Обосновават се причините и особеностите на миграционния поток. Прави се извод за силна зависимост от социално-икономическото развитие на регионите и финансовото благополучие на гражданите като фактор за вътрешната миграция в Казахстан.

Специално внимание е отделено на международноправното регулиране на миграцията. При обсъждане на понятието, наред с основните теории, миграцията е разгледана и като основно човешко право. Направен е обзорец сравнителноправен анализ на основните международни източници. Обсъдена е уредбата във Всеобщата декларация за правата на човека, Международния пакт за граждански и политически права, Международния пакт за икономически, социални и културни права и много други. Докторантът демонстрира добро познание на водещите казахски автори и на международните източници.

Разгледано е националното законодателство в Република Казахстан, регулиращо миграционните процеси, което води началото си от обявяването на независимостта на страната. Законът за имиграцията е първият нормативен акт, приет през 1992 г. Още в чл. 1 от него е установено правото на гражданите на Република Казахстан да сменят местожителството си вътре в страната, правото на преселение в друга

страна и правото им да се завърнат обратно в родината си. Създават се специализирани органи – „Департамент миграции“ при Министерство на труда и социалното осигуряване, впоследствие преобразуван в „Агенция по миграция и демографска политика“. Важен закон, имащ значение за миграцията, е Законът за гражданството от 1991 г., според който в Казахстан не се признава двойното гражданство. Разгледани са Законът за правния статут на чужденците от 1995 г., Законът за миграцията на населението от 2011 г., който съдържа основните понятия, принципи и задачи на държавната миграционна политика на Република Казахстан, Законът за бежанците, указите на президента, различни програми и концепции за миграционна политика, и други актове. Открити са различни проблеми и трудности, свързани с нормативната уредба, при получаване на гражданство на Република Казахстан и ситуации на оставане на лица без гражданство.

В глава втора „Административноправно регулиране на миграцията в Република Казахстан“ докторантът анализира миграцията като обект на административното право. Подробен анализ е направен на понятийния апарат от гледна точка на различни учени. Посочено е, че административното регулиране на миграционните процеси изпълнява две основни функции. Първата е свързана с организацията на миграционните потоци чрез прогнозиране на техните посоки, обеми на движение на населението и управление на това движение, втората – с организацията на контрола върху миграционната ситуация при социално-икономически промени в обществото. Според автора, миграцията на населението е реалност на съвременното развитие на Република Казахстан. Различните форми на миграция (външна, вътрешна и транзитна) са свързани с отвореността на страната и провежданата политика, насочена към интегриране на Република Казахстан със съвременните глобални миграционни тенденции и разбирането, че те са важен фактор в социално-

икономическото, демографско, културно и политическо развитие на страната.

В дисертацията се обсъжда детайлно външната и вътрешната миграция като обект на административноправно регулиране. Изведено е заключението, че миграцията се осъществява чрез мерки, произтичащи от поетите международни задължения и от спецификата на социално-икономическата и политическата ситуация в държавата.

В трета глава „Особености и тенденции в административноправното регулиране на миграционните процеси в Република Казахстан” се обсъждат Учредителните документи на ОНД (Споразумението за създаване на Общността на независимите държави от 8 декември 1991 г. и Декларацията от Алма-Ата от 21 декември 1991 г.), които съдържат важни разпоредби за съвместна дейност по въпросите на миграционната политика на държавите членки на ОНД, изпълнявани на равни начала чрез общи координиращи институции в съответствие със задълженията, поети от тях в рамките на Общността. Разгледани са държавните органи и тяхната дейност в областта на миграцията на населението. Посочено е, че основните правомощия за осъществяване на управление в областта на миграцията са възложени на органите на изпълнителната власт, и по-специално на Главно управление по въпросите на миграцията към Министерството на вътрешните работи на Република Казахстан. Акцент е поставен на трудовата миграция.

Задълбочен анализ е направен на нарушенията на миграционното законодателство. В казахстанското законодателство отговорността на чуждестранните граждани за нарушение на миграционното законодателство се регулира от „Кодекса за административните нарушения“. Посочено е, че най-честите нарушения са: неспазване на правилата за транзитно преминаване през територията на Република Казахстан (РК), ненапускане на страната след изтичане на срока за

пребиваване, престой в РК без регистрация в органите на МВР, пребиваване извън адреса, посочен при регистрация и др. Разгледани са мерките за гарантиране на сигурността на държавата и нейните граждани.

Заклучението на труда обобщава основните научни проблеми, поставени в него, като се отличават с оригинални изводи, с актуални и практически предложения на разрешаването им. Направени са конкретни предложения *de lege ferenda* в законодателството за етническите казахи и членовете на техните семейства.

III. Приноси моменти

Авторефератът отразява точно и вярно най-важните аспекти на дисертационното изследване, а справка за приносите съдържа реалните научни постижения на докторанта.

Приемам научните приноси във вида, в който са представени от докторанта. Сред тях могат да се очертаят следните основни приноси моменти:

- Актуалността на изследването и цялостното разглеждане на административноправния режим на регулиране на миграцията в съвременните демократични условия.
- Принос представлява изследването на понятието миграция, като са разгледани и дискутирани подробно наличните теоретични обяснения в доктрината.
- Със значимост за правната теория може да бъде приет анализът на миграционните процеси в страните от ОНД и проблемите при взаимодействието между тях. Проучени са добрите практики и опит на други държави в регулирането на миграцията във фокуса на административноправното законодателство и приетите стратегически документи.

- За приносен момент може да бъде приет анализът на резултатите от проведената анкета за причините за миграцията сред гражданите по специално разработени въпроси от автора на дисертационния труд.

- Анализът и обсъждането на нарушенията, свързани с правния режим на миграцията и направените предложения de lege ferenda, също представляват съществен принос.

IV. Критични бележки и препоръки

С цел усъвършенстване на труда може да бъде отправена препоръка да се разгледат по-обстойно новите тенденции в правната уредба на миграционните процеси и институционално взаимодействие.

Заклучение

Изложеното мотивира заключението ми, че дисертационният труд на тема „Административноправен режим на миграцията в Република Казахстан“ отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България и правилника към него, притежава необходимите качества за даване на неговия автор на образователната и научна степен „доктор“, поради което **давам положителна оценка и**

ПРЕДЛАГАМ

на членовете на Научното жури да вземат решение да **бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ на Айнур Джахияевна Наръмбаева** в професионално направление 3.6. ПРАВО, докторска програма „Административно право и административен процес ”.

13.03.2023 г.

Рецензент:

доц. д-р Емилия Сидерова